

MERDEKA

Nr 79 - maj 2020

ÖSTTIMOR

Information

Hög risk för covid-19 i Östtimor

28 Abril 2020 to'o 27 Maiu 2020

VIII GOVERNUN KONSTITUSIONAL
PORTAL GOVERNUN

DURANTE ESTADU EMERJENSIA SAÍDA MAKA TENKE TAKA?

 <p>ESKOLA, UNIVERSIDADE NO SENTRU FORMASAUN</p>	 <p>EVENTU SOSIAL, KULTURAL, DESPORTIVU NO SELEBRASAUN RELIJIOZA NE'EBÉ IHA EMA BARAK HAMUTUK</p>
 <p>SUPERMERKADU, MERKADU, VENDEDÓR AMBULANTE NO NEGOSIU SELUK TAN</p>	 <p>RESTAURANTE, KAFÉ, OTÉL NO NEGOSIU SELUK KA PRETASAUN SERVISU, HANESAN BANKU, TELEKOMUNIKASAUN NO SELUK TAN</p>
 <p>TRANSPORTE PÚBLIKU PASAJEIRU, HANESAN TÁXI, MIKROLET, BIS NO ANGUNA</p>	 <p>FARMASIA, KLÍNIKA NO OSPÍTÁL</p>

Bainhira tama iha estabesimentu komersial, merkadu no fatin prestasaun servisu, ema hotu tenke uza máskara taka inus no ibun, tenke fase liman molok tama no tenke mantein distánsia pelumenus metru ida ho balun husi ema seluk. Responsável ba estabesimentu komersial no prestasaun servisu nian tenki fó kondisaun atu kliente fase liman ho sabaun molok tama.

Transporte públiku loroloron tenke fase no amós kareta laran molok hahu atividade no motorista, ajudante no pasajeiru sira tenke uza máskara no mós evita kualker kontaktu fiziku.

Bele haree Dekretu Governu nian n.º 8/2020, loron 30, Fulan-Abril iha www.timor-este.gov.tl/?cat=32&lang=tp

Till vänster en av 8 affischer från Östtimors arbete mot coronapandemin, "Vad måste stänga och vad kan förbli öppet?". Du kan se alla affischerna på Östtimor-kommitténs webbplats <http://www.osttimorkommitten.se>.

Enligt en ny analys baserad på ett globalt riskindex gjord av biståndsorganet CARE Australia är risken att drabbas av Covid-19 upp till fyra gånger högre i länder i regionen som Papua Nya Guinea och Östtimor än i Australien. Redan innan corona-utbrottet var hälsovården mycket ansträngd på de flesta Stillahavsöar och i många länder i Sydostasien. Vissa av Australiens grannländer har redan tusentals bekräftade fall av smittade. "Pandemin och dess ekonomiska återverkningar kommer drabba världens fattiga mest och många av dessa lever i vår del av världen" sade organets VD Peter Walton.

I Sydostasien och Stilla havet löpte Papua Nya Guinea risk att drabbas värst, följt av Östtimor och Myanmar. Minst risk bland 28 länder i regionen löpte Australien och Singapore följda av Nya Zeeland. Papua Nya Guinea, som har ett hårt ansträngd sjukvårdssystem, skulle kunna drabbas hårt av ett Corona-utbrott. Landet har hög mödradödlighet och varannan förlossning sker utan att sjukhuspersonal finns på plats.

I Östtimor arbetade CARE med skolor och samhällen för att främja handtvätt och social distansering i en-

Fortsättning på sidan 4

Nyheter från Östtimor,
Västpapua, Aceh och Indonesien

Innehåll

Hög risk för Covid-19 i Östtimor	1
Redaktören har ordet	2
Legendarisk läkare död	3
Pressmeddelande: frige samvetsfångar från Papua	4
Kondoleans—Britt-Inger Kihlström	4
Ny bok om Östtimor och Macao	5
Östtimors klimat	6
Världsbankens partnerramverk för Östtimor 2020-2024	7
Inget svenskt utvecklingssamarbete	7
Indonesien—politiska fångar i Papua och på Moluckerna	8

Redaktören har ordet

Årets andra nummer innehåller artiklar om Östtimor, Västpapua och Indonesien. Under året har nyhetsflödet dominerats av corona-pandemin, som dock hittills har drabbat Östtimor endast i ringa grad. Pandemin befaras även drabba fångar från Västpapua som sitter fängslade i Indonesien, som är det näst mest drabbade landet i Asien efter Kina. Vi skriver också om den amerikanske läkaren Dan Murphys bortgång och Världsbankens partnerramverk för Östtimor 2020-2024. Dan Murphy gjorde stora insatser under sina 20 år i landet för att främja hälso- och sjukvård, inte minst i samband med våldsvågen inför folkomröstningen om Östtimors status 1999. Partnerramverket lades fram innan corona-pandemin bröt ut och implementeringen kommer säkert påverkas av hur pandemin utvecklas. En historisk tillbakablick ges i redaktörens recension av en nyutkommen bok på svenska om avvecklingen av Portugals två sista kolonier - Östtimor och Macao. Till sist vill jag önska alla läsare en trevlig sommar.

Gabriel Jonsson

Merdeka & ÖsttimorInformation**Ansvarig utgivare:**

Gabriel Jonsson

Redaktör:

Gabriel Jonsson

Redaktionsadress:

Gabriel Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
redaktor@osttimorkommitten.se
Tel 08-16 25 10

Layout:

Östtimorkommittén

Adresser:

Föreningen ett Fritt Papua
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 4 19 12 84-1

Östtimorkommittén
c/o Jonsson

Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 1 81 92-5

ISSN Nr: 1402-2559**Lösnummer 20 kronor**

Östtimorkommittén
Wiboms v 12, 2 tr, c/o Pollák
171 60 SOLNA, tel 08-27 24 27
pren@osttimorkommitten.se

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.

Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

Skanna och surfa till Östtimorkommitténs webbplats

A 2020-05-27

Legendarisk läkare död

Grundaren av Bario Pite-kliniken i Dili, "de fattigas klinik", Dan Murphy dog den 14 april 2020. Då hade han outtröttligt arbetat i mer än 20 år med att bota, lindra och förhindra sjukdomar i Östtimor.

Daniel Murphy föddes i Alton, Iowa, den 23 september 1944. Han avslutade sina medicinstudier 1970 och nekade då att göra värnplikt i Vietnam. Han erbjöds ett alternativ och valde att arbeta som läkare åt fackföreningen United Farm Workers i Kalifornien. Efter sju år återvände han till Iowa. Efter en tid reste han till Moçambique där han arbetade i tre år tills våldet under oroligheter blev för omfattande och han återvände till USA.

Efter att hans två söner blivit vuxna arbetade Dan Murphy i Nicaragua, Indien och Laos, som vanligt för underprivilegerade och fattiga. 1998 reste han till det då av Indonesien ockuperade och annekterade Östtimor. Där började han arbeta i den katolska Motaekliniken. Efter att under våren 1999 ha behandlat offer för den indonesiska militärens och pro-indonesiska milisens terror och uttalat sig om levnadsvillkoren för timoreser tvingades Murphy att lämna Östtimor.

Den klinik Murphy arbetat i brändes ner efter folkomröstningen om självständighet 1999.

Murphy återvände till Östtimor med ett av de första australiska fartygen efter att den indonesiska armén lämnat Östtimor. Han inrättade omedelbart en klinik och kallade den "Bairo Pite", Grisarnas grannskap. Här började han igen att behandla patienter. Tuberkulos, malaria, undernäring hos barn, denguefeber och gula febern är typiska sjukdomar som han behandlade och som många besökande läkare lärde sig att behandla. Också lepra, som lyckligtvis inte finns på många andra ställen. Om det behövdes letade Murphy också upp experter utomlands för behandling av patienter. Men Murphy behövde inte göra allt själv, många frivilliga volontärer hjälpte till.

Kliniken behandlade 200 till 300 patienter varje dag. Dessutom utbildade den barnmorskor, vilket är av stor betydelse i ett land med mycket höga födelsetal och har bidragit till att sänka både barnadödligheten och mödradödligheten.

Och all behandling var gratis!

Dan Murphys död har beklagats av många. Parlamentets talman Arão Noé de Deus da Costa Amaral sade att han förtjänade en postum utmärkelse från regeringen för sitt arbete med att förbättra det timoresiska folkets hälsa. "Utan någon hjälp från staten skapade han själv en fond för att finansiera kliniken med bidrag från utlandet." Arão vidgick att kliniken hade fått ekonomiska problem de senaste månaderna, men doktor Murphy kunde fortfarande skicka många timoresiska

patienter utomlands för viktiga behandlingar.

Den tidigare presidenten i Östtimor, José Ramos-Horta, skrev på Facebook att Timor hade förlorat "en god människa". "Doktor Daniel Murphy var en mycket märklig människa som vigde sitt liv åt att tjäna andra mindre turliga. Hans djupa engagemang för att skapa en institution som tjänar de sjuka och behövande är inspirerande för alla, en stor gåva till Östtimors folk och en verklig bild av hans utomordentliga karaktär och anda", sade Ramos-Horta, som delat Nobels fredspris.

2009 fick Murphy *Medal of Merit*, Östtimors högsta hedersbevisning. Han har också fått FN:s humanitära utmärkelse till minne av Sergio Vieira de Mello.

President Francisco Guterres Lú-Olo skriver i sin kondoleans "... Och så, 1998, säljer han allt han har i Förenta staterna och reste till Östtimor med bara en liten resväska, sitt älskade stetoskop och en basketboll. Under den här viktiga tiden blev doktor Murphy den läkare som hade offren för ockupanternas grymhet hos sig. De två år som följde blev de värsta i hans liv, ständigt exponerad för lidande och höga risker. Han räddade otaliga liv. ... Tusentals timoreser har behandlats vid Bairo Pite-kliniken varje år. Som republikens president vill jag uttrycka min sympati och tacksamhet för klinikens anställda och be er att fortsätta att vara värdiga doktor Dan Murphys anmärkningsvärda arv. Det ligger i era händer och jag har fullt förtroende för er."

Presidenten har också i ett dekret postumt tilldelat Dan Murphy Timors ordensmedalj för hans arbete med att behandla patienter vid Bare Pite-kliniken. Utdelningen visar statens och landets erkänsla och uppskattning av den viktiga roll han spelade. Östtimors orden är den högsta civila äran utdelad av landet. Tidigare mottagare är bland andra filmaren Max Stahl och den tidigare ledaren av Australiens försvar sir Angus Houston.

Murphy arbetade in i det sista. Dödsorsaken är troligen en hjärtinfarkt. Bario Pite-klinikens administratör Inácio dos Santos sade att Murphy alltid sagt att han ville bli begravd vid ingången till kliniken, så att besökarna möter "honom" när de kommer, men det blir de anhöriga som får besluta om var Murphy ska begravas. Men på grund av den rådande pandemin kan det inte bli en begravning med många deltagare.

Tommy Pollák

Källor: Jeff Reinitz—https://wcfcourier.com/news/local/cedar-falls-doctor-who-set-up-clinic-in-struggling-east-timor-passes-away/article_4d052e13-ca7e-5283-aca5-c1a4725b695d.htm

Robert Wesley-Smith—ETAN:s epostlista 2020-04-16

Familjens dödsruna—ETAN:s epostlista 2020-0424

<http://www.tatoli.tl/en/2020/04/15/respected-family-doctor-dan-murphy-dies-aged-75/>

Condolence message from the President of the

republic—[https://](https://presidenciarepublica.tl/2020/04/condolence-message-from-the-president-of-the-republic/?lang=en)

presidenciarepublica.tl/2020/04/condolence-message-from-the-president-of-the-republic/?lang=en

---

Pressmeddelande: frige samvetsfångar från Papua

I ett uttalande den 2 april välkomnar Amnesty Australia och Amnesty Indonesia de indonesiska myndigheternas beslut att frige 30,000 fångar för att minimera riskerna att de ska smittas av Covid-19. Trångboddhet och icke-sanitära faciliteter utgör hälsohot mot Indonesiens drygt 250,000 fångar.

Även om beslutet välkomnas, måste det även omfatta samvetsfångar. Hundratals människor sitter fängslade bara för att ha utnyttjat sin yttrande- och mötesfrihet som är skyddad i konstitutionen och i det internationella avtalet om medborgerliga och politiska rättigheter. Av dessa är 57 från Papua. Nu drabbas de även av en hälsorisk utan motsvarighet.

Indonesiska myndigheter borde också undersöka alla fångar som sitter häktade i väntan på rättegång med målet att frige samtliga. En av dessa är från Papua och är anklagad för att ha dödat byggnadsarbetare. Också fångar med riskfaktorer såsom äldre fångar och de som lider av medicinska problem borde frigas av humanitära

skäl. Om Corona-viruset sprider sig, kommer avsaknaden av rent vatten och den allvarliga trångboddheten förvärras.

Myndigheterna måste därför samarbeta med sjukhusen för att förhindra spridning av Covid-19 i fängelser och häkten. Indonesien har länge vägrat att tillgodose fångars och häktades medicinska behov. Alla fångar måste få samma tillgång till hälsovård av samma kvalitet som finns tillgänglig i samhället. Fängelsepersonalen och hälsovårdsarbetare borde få tillgång till tillräcklig information, utrustning, utbildning och stöd för att skydda sig själva.

Gabriel Jonsson

Källa: “Covid-19: Prisoners of conscience from Papua must be urgently released” (<https://www.amnesty.org.au/covid-19-prisoners-of-conscience-from-papua-must-be-urgently-released>).

Kondoleans—Britt-Inger Kihlström

Britt-Inger Kihlström arbetade under 2001 en period som civilpolis i Östtimor och blev senare medlem i Östtimorkommittén. Den 14 april 2020 avled hon efter

en tids sjukdom. Vi beklagar de anhörigas och vännernas sorg.

Fortsättning från sidan 1

lighet med regeringens strategi för att bekämpa Covid-19. Det är svårt att förhindra spridningen i synnerhet i avlägsna områden på landsbygden, där minst en femtedel av hushållen saknar tillgång till rent vatten. Kvinnor och flickor är mer utsatta för smittorisk, eftersom de vanligtvis tar hand om sjuka familjemedlemmar. Den 16 maj meddelades det att samtliga 24 smittade hade återhämtat sig från smittan.

Gabriel Jonsson

Källor: CARE Australia, 8 April, 2020, COVID-19: PNG, Timor Leste four times more at risk than Aust (https://www.care.org.au/media/media-releases/covid-19-png-timor-leste-four-times-more-at-risk-than-aust/?utm_source=miragenews&utm_medium=miragenews&utm_campaign=news); <https://www.worldometers.info/coronavirus/>, hämtad 16 maj.

Stöd människorna i Västpapua och Östtimor! Bli medlem i Föreningen ett Fritt Papua eller Östtimorkommittén.

Sätt in medlemsavgiften, 150 respektive 200 kronor, på plusgirokonto 4 19 12 84-1 respektive 1 81 92-5.

Du kan också stödja kvinnor och barn i Östtimor genom ett bidrag till den av Kirsti Sword Gusmão grundade stiftelsen Alola Foundation med representation i Australien. Läs mer på internet <http://www.alolafoundation.org>.

Ny bok om Östtimor och Macao

Peter Rosengren, som har en fil. mag. i historia med inriktning på modern internationell historia och även studerat Asienstudier, kom i år ut med boken *Reportage från periferin: Avvecklingen av det portugisiska kolonialväldet i Östasien. Östtimor och Macao* (Stockholm: Ultima Esperanza Books, 150 sidor). Syftet är att förklara hur avvecklingen av Portugals sista kolonier från ungefär mitten av 1970-talet har gått till. Boken avses också "... tjäna som ett mindre uppslagsverk för de som är intresserade av Portugals östasiatiska kolonier." (sida 9). Avvecklingen av Portugals sista kolonier har både inom och utanför Sverige studerats i mycket begränsad utsträckning. Boken är baserad på bl.a. forskningslitteratur, nyhetstidningar samt dokument och handlingar från FN och de olika inblandade länderna, vilka kompletterats med intervjuer med bl.a. ansedda kännare av Östtimorfrågan som Gudmund Jannisa respektive Patricia Thatcher.

Gemensamt för Macao och Östtimor är att de var de första och sista europeiska landfästena i borte Asien. Macao återlämnades till Kina i december 1999. Östtimor blev självständigt i maj 2002 efter att den 1975 inledda avkoloniseringen avbröts av Indonesiens invasion samma år.

Östtimor

Kapiteln om Östtimor utgör lite drygt halva boken. Centrala frågeställningar här är: Portugals roll i den internationella politiken gentemot Östtimor, Australiens roll sedan avvecklingen av kolonialstyret inleddes 1974 och Indonesiens betydelse sedan dess. Det portugisiska sjöburna kolonialväldet inleddes på 1500-talet. Delvis låg ekonomiska motiv som jakten på inkomstbringande kryddor och sandelträd bakom kolonialiseringen av Timor. Handeln som utgick från Timor kontrollerades via Macao, där en handelsstation upprättades 1557. Dominikanska missionärer kristnade folkgrupper på Timor från mitten av 1500-talet. På 1600-talet använde portugiserna även militära medel för att stärka sin makt över Portugisiska Timor. Samtidigt uppstod rivalitet med holländarna som började kolonisera den västra delen av Timor. Gränsdragningen fastställdes år 1859.

Under andra världskriget ockuperades Portugisiska Timor av Japan 1942 med samtycke från Lissabon efter att holländare och australiensare året innan hade landstigit i kolonin för att stärka försvaret mot japanerna. Upp till 60,000 timoreser dog under stridigheter 1942-1945. Efter Japans kapitulation återkom portugiserna som dock aldrig genomförde några större insatser för att utveckla sin koloni, förutom att skolväsendet byggdes ut.

Kolonialväldets sammanbrott och den efterföljande utvecklingen får betydligt mer utrymme. I samband med Nejlíkerevolutionen i Portugal 1974 var stödet för upprätthållandet av landets kolonier svagt, de militära kost-

naderna höga och de internationella påtryckningarna för en avveckling starka. Guinea Bissau, Angola, Mocambique, Kap Verde och Sao Tomé och Príncipe utropade snart sin självständighet, men i Östtimor var läget mer komplicerat. I samband med inbördeskriget i augusti 1975, då det självständighetsvänliga partiet FRETILIN vann mot det proindonesiska UDT, flydde den portugisiska kolonialadministrationen från huvudstaden Dili till ön Atauro och återvände aldrig. Efter att indonesiska truppstyrkor gjort råder längs gränsen mellan Väst- och Östtimor utropade Östtimor sin självständighet den 28 november 1975.

Den 7 december invaderade Indonesien under förevändningen att stävja "de interna oroligheterna" i Östtimor. Senare har den egentliga förevändningen visat sig vara att förhindra att ett självständigt och möjligen kommunistiskt Östtimor skulle upprättas. Indonesien erhöll omfattande militärt stöd från USA och genomförde ett folk mord: över 200.000 människor av en total befolkning på ca 700.000 år 1975 dödades. Otaliga andra människorättsbrott begicks. Samtidigt hävdade Indonesien att man gjorde mer för att utveckla Östtimor än vad Portugal hade gjort under 450 år. Man ljög för omvärlden om läget i Östtimor, som skilde sig religiöst, språkligt och etniskt från Indonesien, för att rättfärdiga annekteringen av området år 1976.

Huvuddragen i händelseutvecklingen under den indonesiska ockupationen 1975-1999 samt bakgrunden och efterspelet till folkomröstningen om Östtimors status den 30 augusti 1999 är väl beskrivna. En stor miss är dock att mycket litet sägs om Santa Cruz-massakern i Dili 1991 som till skillnad från tidigare övergrepp filmades och därför verksamt bidrag till att göra Östtimorfrågan mera känd i omvärlden. För FN var den juridiskt rättmätiga administratören av Östtimor Portugal, som under ockupationen tog emot flyktingar från området och tillsammans med FN och Indonesien beslutade om folkomröstningen. Australien var av realpolitiska skäl såsom exploatering av oljetillgångarna i Timorhavet det enda land som erkände Indonesiens annektering av Östtimor. År 1989 slöt Indonesien och Australien ett avtal om oljeexploatering i detta hav. På grund av stort folkligt missnöje ändrade Australien dock sin politik 1998-1999 efter president Suhartos avgång 1998.

Australien ledde FN:s fredsbevarande operation som anlände efter den omfattande våld- och förstörelsevåg som utbröt efter att självständighetsanhängarna hade vunnit folkomröstningen. Våldet stävjades och operationen omvandlades 2000 till en FN-mission. FN styrde Östtimor fram till 2002 och var sedan på plats ända fram till 2012. Även om FN har samlat in vittnesmål om övergreppen 1999, har mycket lite gjorts i Indonesien och Östtimor för att ställa de ansvariga inför rätta. Att Östtimors regering prioriterar goda relationer med den viktigaste handelspartnern Indonesien innebär att för-

soning anses vara viktigare än att skipa rättslig rättvisa.

Utvecklingen efter självständigheten 2002 beskrivs översiktligt. Efter långvariga samtal slöt Östtimor 2018 ett avtal med Australien om oljeutvinning i Timorhavet som uppgavs sätta punkt för dispyterna. Östtimor har fortfarande stora utmaningar som att bygga upp en fungerande stats- och samhällsapparat samt utveckla infrastrukturen, turismen och skolan. Problem att hantera är hög ungdomsarbetslöshet och omfattande nepotism inom statsförvaltningen.

Macao

Återlämnandet av Macao till Kina 1999 var i ett avtal från 1987 baserad på principen "ett land, två system" vilket innebar stor självständighet i alla frågor utom de som rör försvars- och utrikespolitik, vilka sköts av centralregeringen i Peking. Författaren gör en rad jämförelser med Hongkong som blev kinesiskt 1997 enligt samma princip. Återlämnandet av Hongkong innebar att tiden blev mogen även för att återlämna Macao. I förhandlingarna mellan Kina och Portugal utverkade portugiserna goda friheter och mänskliga rättigheter för Macaos invånare. Omkring en femtedel av invånarna fick rätt till portugisiskt medborgarskap. För Kina är det av stor betydelse att Macao (och Hongkong) tillåts behålla sin nuvarande status för att kunna uppnå målet att återföreina Taiwan med Kina, något som många taiwaneser emellertid helt avvisar.

Att Macao blev en handelsstation berodde på att handel mellan Kina och Japan samt med andra länder under 1500-talet var förbjuden. Portugiserna agerade därför som mellanhänder. Först 1887 blev Macao i Peking-fördraget koloni efter att Portugal tidigare hade betalat en förvaltningsavgift för kinesiskt territorium. Macao är sedan länge känt som "Österns Las Vegas" på grund av de kasinon som funnits sedan 1850-talet och som alljämt blomstrar. Noterbart är att handelsmannen, diplomaten och historikern Anders Ljungstedt (1759-1835) skrev *A Historical Sketch of the Portuguese Settlements in China and of the Roman Catholic Church and Mission in China* (1832) som den första icke-portugisiska och icke-kinesiska skildringen av Macao.

Boken uppfyller trots sitt ringa omfång sina syften. Utmärkt är att den innehåller flera foton, en förklaring om samarbetsorganisationen mellan Portugal och dess tidigare kolonier, en lång litteratur- och förkortningslista samt en uppräknning av förekommande personer med förklaringar. En karta på båda områdena borde ha varit med, eftersom många ortsnamn räknas upp. Slarvigt är att olika årtal anges för vissa avtal och händelser i Östtimor. Språket borde ha putsats. Ett onödigt sakfel är att ange Ingemar Ottosson, som har skrivit förordet, som professor när han är docent. Och Deng Xiaoping (1904-1997) var aldrig Kinas förre president. Boken är ändå läsvärd och jag vill därför rekommendera den till läsarna.

Gabriel Jonsson

Östtimors klimat

Östtimors klimat är ett typiskt monsunklimat med en regnperiod från december till mars med lokala geografiska variationer. Årsnederbörden varierar mellan 500 och 1.500 mm i den relativt torra nordn och mer än 2.000 mm i den relativt våta södern. Lokala variationer är vanliga eftersom Östtimor är överraskande varierat ekologiskt sett för ett så litet land. Nederbörden kan vara mycket oregelbunden. Till exempel får Dili ibland 30 % av årsnederbörden på en enda dag.

Torka, ibland kallade El Niño, uppträder ganska

regelbundet i landet. Sådana torrperioder uppkommer omkring vart fjärde år. Nederbörden minskar ända upp till 50 % och dessutom försenar torkan regnperioden med två till tre månader, vilket orsakar svårigheter för jordbruket. Torkan 2002/2003 minskade skörden med omkring 21 %.

Tommy Pollák

Källa: Lundahl, Mats & Sjöholm, Fredrik "A year of Turmoil: Timor-Leste 2006-2007", Sida Country Economic Report 2007:5, SIDA38552en.)

Världsbankens partnerramverk för Östtimor 2020-2024

Världsbankens partnerramverk visar strategin och målen för Världsbanksgruppens framtida arbete i Östtimor de kommande åren.

Den nya femårsstrategin är anpassad till Östtimors strategiska utvecklingsplan för åren 2011-2030. Strategin visar en väg för landet att nå högre medelinkomststatus och utplåna extrem fattigdom till 2030.

Planen bygger på en systematisk landsdiagnostik, Världsbanksgruppens ingående analys av möjligheterna och utmaningarna för Östtimor att få slut på extrem fattigdom och öka delat välstånd och bygger på konsultationer med regering, utvecklingspartner, den privata sektorn, civilsamhället och universiteten.

Partnerramverket bygger på arbete utfört under den föregående partnerskapsramverket som har varit nyttigt, till exempel genom klimattålig infrastruktur med 110 kilometer väg mellan Dili och Ainaro som minskat riskerna för påverkan av naturkatastrofer för fler än 60.000 människor längs vägen, förbättrade matvanor för familjer i fler än 300 byar i Baucau och Viqueque samt tillgång till sparande och krediter för fler än 13.000 människor, särskilt kvinnliga företagare genom IFC:s investering i *Kaebauk Investimentu no Finansas* institution för mikrofinansiering.

Nyckelområden i partnerskapsramverket 2020-2024

Världsbanksgruppens nya partnerskapsramverk syftar

till att stödja Östtimors regering för att omforma dess naturtillgångar till förbättrat humankapital och hållbar infrastruktur genom tre nyckelområden.

De är:

1. Att stärka grunden för av den privata sektorn ledd tillväxt och ekonomisk stabilitet
  - Etablera regelbaserad makroekonomisk ledning och stärka styrningen genom reformer i det offentliga finansiella ledning.
  - Förbättra villkoren för privata investeringar och främja finansiell inkludering.
  - Främja ekonomisk diversifiering genom utveckling av jordbruk och turism.
2. Investeringar i humankapital och tjänsteutförande
  - Stärka humankapital och främja jämställdhet.
3. Öka produktiviteten genom investeringar i infrastruktur som sammanbinder
  - Förbättra tillgång till och kvalitet på infrastrukturen för både digitala och fysiska transporter.

Tommy Pollák

Källa: Världsbanken, pressmeddelande 2019-11-27, <https://www.worldbank.org/en/country/timor-leste/brief/country-partnership-framework-2020-2024>

Inget svenskt utvecklingssamarbete

Sedan ganska många år har Sverige inget direkt utvecklingssamarbete med Östtimor. Landet kom inte med på den bantade lista som gjordes upp.

Sveriges utvecklingssamarbete med Östtimor är idag indirekt. Det sker genom EU:s omfattande utvecklingssamarbete med Östtimor.

Ett exempel är EU:s och UNDP:s (Förenta nationernas utvecklingsprogram) överenskommelse den 7 maj om bidrag till finansieringen av Östtimors program för att decentralisera statliga myndigheter och organ

med särskild hänsyn till människor i svåra situationer.

EU:s bidrag är 3,6 miljoner dollar, UNDP:s 400.000 dollar. Det nya programmet är ett komplement till ett EU-finansierat program för decentralisering, Överenskommelsen om det undertecknades den 27 februari och omfattar inte mindre än 11,25 miljoner euro. Totalt blir alltså EU:s bidrag till decentralisering omkring 150 miljoner kronor.

Tommy Pollák

Källa: Pressmeddelande 2020-05-07 från EU:s och UNDP:s lokala representanter

Indonesien—politiska fångar i Papua och på Moluckerna

Papua

I augusti förra året uppstod i Surabaya motsättningar mellan lokalbefolkningen och västpapuanska studenter. Orsaken var att studenterna inte hade hissat den indonesiska flaggan framför sitt studenthem i samband med Indonesiens nationaldag. Någon hade placerat flaggan framför studenthemmet, men den hamnade i rännstenen och flaggstången var bruten. Områdets befolkning trodde att studenterna hade gjort det och tyckte att det var förnedrande mot dem som indonesiska medborgare och mot sitt älskade land, Indonesien. För att uttrycka sin vrede mot studenterna samlades människor framför studenthemmet och ropade fula ord och ”monyet” (apa) mot studenterna. Internettidningen *Suara Papua* (Papas röst) skrev den 14 maj att indonesier lätt associerar papuaner med apa [Orang Indonesia ganpang asosiasikan orang Papua dengan monyet, <https://suarapapua.com/2020/05/14/orang-indonesia-ganpang-asosiasikan-orang-papua-dengan-monyet/>]

Under årsdagen uppvisades en rasistisk sida gentemot papuaner genom att kalla dem *monyet*. Ett filmreportage om demonstrationerna är *Foreign Correspondent: Inside Indonesia's Secret War for West Papua*, <https://www.youtube.com/watch?v=sMeYD-wFC1o>.

I Jakarta anordnade västpapuaner solidaritetsdemonstrationer för sina kamrater i Surabaya. Några hundra studenter deltog i demonstrationerna. De demonstrerade framför Indonesiens presidentpalats. Kraven demonstranterna ställde var inte annorlunda än de som framfördes vid demonstrationerna i Papua, d.v.s. krav på en folkomröstning och oavhängighet från Indonesien. I demonstrationerna framför presidentpalatset blev sex personer arresterade. Dessa är Ginting, Ariana Eleopere, Dano Anes, Tabuni, Charles Kossay

och Ambrosius Mulait som syns på bilden i domstolssalen i Jakarta.

I mitten är Paulus “Suryanta” Ginting, talesman för Indonesiens Folkfront för Västpapua (Front Rakyat Indonesia Untuk West Papua). Han är den första indones som satts i fängelse för Papuas sak.

De flesta av de politiska fångar, som arresterades i Västpapua, greps i samband med demonstrationer förra året. Antalet är 56 personer. Bland de politiska fångarna i Västpapua finns också en polsk medborgare. Han heter Jakub Skrzypski och anklagas för att ha haft kontakt med den förbjudna organisationen Rörelsen för ett fritt Papua (Organisasi Papua Merdeka, OPM). Domstolen dömde honom till ett femårigt fängelsestraff. Dessutom finns det sex papuanska politiska fångar i Banjarmasin.

Foto: <https://suarapapua.com>

Bilden ovan visar visar Sayang Mandabayan (34) med sin baby i fängelset. Hon är en av få fängslade kvinnor. Hon arresterades när hon pratade med en av demonstranterna i september 2019. Polisen hittade 1.496 små Morgonstjärnaflaggor i hennes väska.

Moluckerna

Republik Maluku Selatan (RMS - Republiken Syd-moluckerna) proklamerades den 25 april 1950 i Ambon, som är den nuvarande provinsen Malukus huvudstad. Republiken krossades när deras ledare Dr. Christian Soumokil och hans livvakter tillfångatogs i djungeln på ön Seram 1967. I år i samband med 70-årsminnet av republikens proklamation, har republikens anhängare demonstrerat. Som man kan se på bilden nedan,

Foto: <https://www.tribunnews.com>

marscherade några med RMS flagga in i provinsen Malukus polishögkvarter.

Det är straffbart att ha republikens flagga och litteratur eller fira någonting med anknytning till RMS. Erfarenheten visar att man kan få många år i fängelse långt bort från hemtrakten. De nedan uppräknade är RMS-anhängare som nyligen har anhållits av polisen: Simon Viktor Taihuttu (56), Abner Litamahuputty (44), Janes Pattiasina (52), Izack Siahaya (80), Teli Siahaya (50), Johan Noya (35), Markus Noya (30), och Basten Noya (30). Izack Siahaya (80) och hans fru Peplina Siahaya (72) har dömts till fem och ett halvt respektive fem år i fängelse. De fängslades p.g.a. att de hade den förbjudna RMS-flaggan i sitt hem.

Alla de nämnda politiska fångarna har anklagats för

makar (förräderi) enligt artikel 106 eller artikel 110 i Indonesiens strafflag, något som kan medföra 20 år i fängelse.

Advokaterna för mänskliga rättigheter Veronica Koman och Jennifer Robinson har skickat ett brev till arbetsgruppen för godtyckliga frihetsberövanden och FN:s särskilda rapportör och bett dem att uppmana Indonesiens regering att släppa 63 poli-tiska fångar (tapol) som an-klagas för för-räderi relaterat till Rörelsen för ett fritt Papua.

Veronika Koman är indonesisk advokat och människorätts-aktivist som bor i Australien och står inför straff-rättsliga anklagelser för på-städd uppvigling. Hon hävdar nämligen att de 56 namnen gavs till president Jokowi när han besökte Australien i februari.

Hittills har det inte kommit något

svar på brevet, förutom från minister Mahfud MD som säger att uppgifterna är "lögn". Därför uppmanar hon och Jennifer Robinson FN och den indonesiska regeringen att svara allvarligt på frågan.

Koman sade att uppmaningen att frigöra de politiska fångarna är av avgörande betydelse medan corona-pandemin pågår, eftersom fängelserna i Indonesien redan är överfulla och mottagliga för spridning av viruset. "Indonesien, med de högsta dödstalen i Asien, har redan erkänt risken för spridning av covid-19 i överfulla fängelser genom att släppa 30.000 fångar. Ändå hålls dessa 63, som inte representerar ett hot mot samhället, fortfarande kvar i fängelse", sade hon.

Hendrik Amahorseja